

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Mgr. Veronika Königová

ŽIVOČÍCHY časť 1.

Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11, 850 01 Bratislava
Autor UZ:	Mgr. Veronika Königová
Kontakt na autora UZ:	ZŠ Lok, Hlavná 10, veronika.konig@gmail.com
Názov:	ŽIVOČÍCHY cast 1.
Rok vytvorenia:	2014
Oponentský posudok vypracoval:	Mgr. Hilda Šelingerová
ISBN 978-80-565-0611-0	

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah:

Poznaj zvieratá

Sviňa domáca	4.
Kačica a Káčer	5.
Hus sivá	6.
Kohút a Sliepka	7.
Králik	8.
Moriak a Morka	9.
Holub a Holubica	10.
Pes	11.
Mačka	12.
Krava a Býk	13.
Koza a Cap	14.
Baran a Ovca	15.
Kôň a Kobyľa	16.

Sviňa domáca

Prasa domáce je domácim zvieratom chovaným človekom už po celé tisícročia. Toto tradičné hospodárske zviera poskytuje ľuďom najrôznejšie živočíšne produkty : mäso, masť, krv atď., ale aj suroviny pre spotrebný priemysel ako kožu a štetiny.

Sviňa domáca

Prasa sa s obľubou váľajú v blate. Majú výborne vyvinutý čuch, rypákom ryjú zem a vyhľadávajú tak potravu. Majú oveľa slabší zrak ako človek. Prasa vydáva zvuky ako krochkanie a kvičanie. Je porastené štetinami. Sviňa domáca má párny počet prstov – patrí ku párnokopytníkom. Prasatá sú zvieratá s vysokou inteligenciou, podľa výskumov sú dokonca inteligentnejšie ako pes. Dospelé samice svine sa hovorí prasnice a jej mláďatám prasatá. Samcov sa hovorí kanec, vykastrovanému kancovi brav. Prasa rýchle priberá na váhe a je veľmi plodné, v priemere máva 8 až 14 mláďat. Väčšinou nezomrie prirodzenou smrťou, pretože je zabité keď dosiahne určitú hmotnosť. Najväčšie plemená dosahujú hmotnosť cez 200kg.

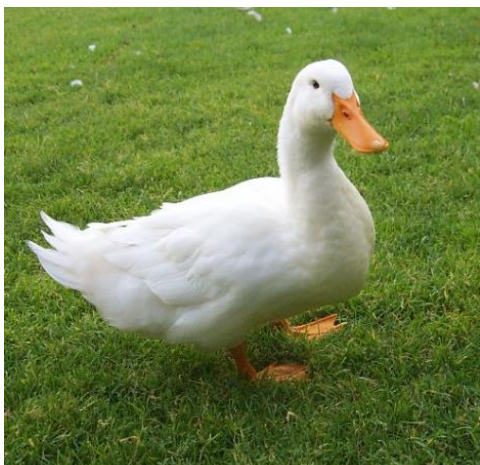
Prasa je cicavec a je to jeden z najvýznamnejších druhov dobytky v strednej Európe. Je všežravé, vo voľnej prírode požíra trávnu, listy, ovocie, žalude, bukvice, vajcia ale aj mláďatá vtákov, plazy, drobné hlodavce. Podobne ako všetky diviakovité zvieratá, aj svine domáce

Cecajúce prasiatka

Kačica obyčajná

Káčica obyčajná

Vyšľachtené sú z kačice divej. Poskytujú nám perie, mäso, tuk a vajcia. Kačice patria spolu s husami do skupiny, ktorú voláme zúbkozobce. Na bokoch zobáku majú malé zúbky, ktoré používajú ako sitko. Potrava im zostane v zobáku a voda vytečie. Kačica má podlhovasté telo, nohy umiestnené uprostred tela. Pri plávaní má chvost nad hladinou. Medzi prstami majú plávaciú blanú. Nohami zaberajú ako veslami. Vo vode sa pohybujú ladne a na súši sa kníšu. Perie a pokožku si mastia tukom z mazovej žľazy, ktorú

majú nad chvostom. Zobák má široký a plochý.

Káčiatko

Kačice zniesú asi 8 až 14 vajec, ktoré sú žltobiele alebo zelenkasté. Po skončení znášky sedia 22 až 26 dní na hniezde. Po vyliahnutí káčatká nasledujú matku. Kačica sa o ne stará, ale ich nekŕmi. Sú uspôsobené na dlhý pobyt na vode. Samec kačice sa volá káčer,

mláďatá sú kačiatka.

Chov kačíc na farme

Hus a Gunár

Dospelí gunár a hus

Hus domáca je vyšľachtená z husi divej. Má robustné telo sivej farby, dlhý krk, ružové nohy a oranžový zobák. Na rozdiel od husi divej hus domáca lieta iba zriedka. Odlíšiť hus od kačice je pomerne jednoduché prezradí nám to hlavne veľkosť tela ktoré je väčšie a tvar zobáka. Samicu voláme hus, samca gunár a ich malé húsatká.

Husí pár žije pohromade . Na jar znesie samica až 12 vajec, na ktorých sedí asi 1 mesiac, keď sa húsatká vyľahnu, poslušne chodia za svojou matkou. Husi sa živia najmä zelenou potravou napr. štipkaním trávy, alebo kŕmnymi zmesami tzv. šrotu. Je to aj dobrý strážca. Aj pri malom rozptýlení alebo neobvyklom zvuku začnú hlasno gagotať a kvíliť až z toho bolia uši. Na svoju obranu zvyknú husi odpudivo syčať ba dokonca i uštipnú.

Malé húsatko

Hus poskytuje človeku najmä mäso, tuk a perie. Perie sa i dnes považuje za najcennejšiu náplň do perín, spacích vakov a odevov .

Kura

domáca

Kohút a sliepka

Vyšľachtená je z kury divej, ktorá pochádza z Indie a juhovýchodnej Ázie. Poznáme veľa druhov. Zaraďujeme ich medzi hrabavce. Je prispôsobená životu na zemi. Majú zavalité telo, silné nohy, pomerne krátke krídla. Dobre bežia, ťarbavo a ťažko lietajú. Potravu hľadajú na zemi, pričom zem rozhrabávajú.

Kura domáca je dôležitý úžitkový vták. Perie je rozličnej farby a nie je mastné, takže voda ním ľahko preniká. Preto sa kura nastrašene schováva pred dažďom.

Nohy s pevnými pazúrami sú dobré na hrabanie. Kura chováme kvôli vajčkam i mäsu.

Kohúty sa nápadne líšia od sliepok. Kohút je väčší a máva pestrejšie farby. Vo chvoste má obyčajne dlhé a oblúkovite zahnuté perá – kosierky, hrebeň a laloky má väčšie. Kohúty majú na nohách ostrohy.

Kura žije v krdľoch.

Živí sa zrnom, v rozhrabanej zemi hľadá hmyz a červy. Odštipkáva aj šťavnaté časti rastlín.

Malé kuriatko

Rozmnožuje sa vajcami. Keď sliepke neodoberáme vajcia, znesie 15-20, prestane znášať a začne na nich sedieť. Kohút nesedí na vajciach. Po troch týždňoch sa vyľahnu kuriatka. Zarastené sú jemným páperím. Len čo obschnú, začnú behať s kvočkou a hneď si samy zbierajú potravu. Kura je nekŕmivý vták. Sliepka za deň znesie 1 až 2 vajcia. Do roka môže byť až 350 kusov. Aby neprestali nosiť, treba im vajčká každý deň odoberať. Inak by si pripravili hniezdo a pokúsili by sa z vajec vysedieť kuriatka.

Králik obyčajný

Králik chovaný v domácom chove

Chová sa ako úžitkové

zvieratko na mäso a kožušinu alebo ako domáci spoločník.

Králičky sa na rozdiel od zajacov rodia bez kožušiny a so zlepenými očkami. Zatiaľ čo malé zajace vychádzajú z brlohu už ako 2 až 3 dňové, králiky ostávajú až 2 týždne v nore.

Sfarbenie králikov je veľmi rozmanité. Môžu byť biele, hnedé, čierne, sivé, ryšavé, pieskové alebo strakaté.

Niektoré plemená králikov, najmä tých výstavných, sú veľmi cenné. Čistokrvné plemená majú hodnotu až 330 €. Znáмым druhom je veľký anglický strakáč. Na chrbte má charakteristickú čierno - bielu kresbu a na ľavom líci má

Baran zakrslý

okružlu čiernu škvrnku.

Králičky sa podľa veľkosti **Anglický strakáč**

rozdeľujú na mini

králiky, malé plemená, stredné plemená a veľké alebo obrie plemená. Mini králiky sú vhodné aj na bytový chov, zatiaľ čo obrie plemená sa chovajú výlučne pre mäso a kožušinu.

Králičky sa dožívajú 5 až 10 rokov. Avšak mnohé zomierajú omnoho mladšie na mor - prenosnú infekčnú chorobu šíriacu sa pľuškou, schopnú rýchlo usmrtiť veľké populácie králikov naraz. Proti moru sa dá očkovať, no očkovanie nie je veľmi spoľahlivé, lebo každý rok vznikajú nové typy morov, na ktoré už staré očkovacie prípravky nestačia. V súčasnosti je uznaných asi 100 plemien králikov (65 základných, zvyšok sú kríženci a zdobnené plemená). Plemená sa delia podľa telesného rámca (veľké, stredné, malé, zdobnené), podľa úžitkovosti (mäsové, kožušinové, hobby), podľa štruktúry srsti (krátkosrsté, dlhosrsté) alebo podľa teritoriálneho rozšírenia, tzn. podľa toho, kde boli vyšľachtené. Mláďatá môžu mať aj trikrát do roka. Ich počet môže byť 6-12. Po narodení sú holé a slepé a sú odkázané na materské mlieko. Samica ich takto kŕmi 6 týždňov, čo je doba, kedy sa môžu odstaviť. Malé zajace sa na rozdiel od králikov rodia so srstou a vidia.

Moriak a Morka

Moriak

Je to dôležitý hospodársky vták, chovaný hlavne na morčacie mäso. Morky sú našimi najväčšími kurovitými vtákmi.

Domestikované z divej morky v Strednej Amerike. Do Európy sa dostala v roku 1492 po objavení Ameriky. Veľmi rýchlo sa rozšírila do záp. Európy., do strednej Európy a na Slovensko sa dostala až v 19. Storočí.

Chov morky je doplnkovým odvetvím a u nás sa chovajú 2 typy moriek:

- Malý - na priamy konzum (do 5,5kg)
Stredný - na výrobu hydinových výrobkov (5kg a viac)
Rovnaká organizácia chovu ako u hus, rozmnožovací chov = venuje sa len výrobe jatočných moriek.

Znáška moriek 60-80 vajec

Mladé morky

Chov moriek na farme

Samce sú výzorom väčšie ako samice. Samec je veľký 120 cm a samica 1 meter. Samce sa vyznačujú veľkým robustným telom a veľkým chvostom. Samičky sú malé, majú menší chvost a krídla. Morky domáce majú červenú alebo ružovú hlavu, na ktorej sú malé oči a zaoblený zobák, na krku majú prevísajúcu kožu. Morka má dve nohy s tromi prstami a ostrohou.

Poštový holub

Poštové holuby musia dokonale poznať okolie svojho bydliska, preto im treba umožniť denne lietať okolo holubníka. Aby poznali širšie okolie holubníka, chovateľ ich odnáša resp. posiela do menších vzdialeností, odkiaľ priletujú rovno domov. Smer zásielok sa má meniť. Holuby sa postupne posielajú ďalej až do vzdialenosti niekoľko 100 km. Pri vypustení (treba ich vypúšťať v ranných hodinách) sa niektoré jedince odrazia hneď od krdľa, lietajú poplašene sem a tam a potom si rýchlo sadajú. Krdel sa však zdvihne do výšky, krúži nad miestom vypustenia a čím je vyššie, tým krúži v širších kruhoch. Potom sa pustí určitým smerom.

Z dravcov je pre lietajúceho holuba normálne nebezpečný len sokol, ale za zvláštnych okolností aj jastrab a pod. Samca voláme holub, samicu holubica a malých potomkov holúbätko. Liahnu sa so žltým páperím. Ako rastú sa vyfarbujú podľa farby rodičov. Holuby chováme v holubníkoch. Ďalej treba uviesť, že počas prchnutia (po vypadnutí prvej ručnej letky) sa holuby nemajú posielat' na preteky a treba obmedziť aj ich tréning. Samice, ktoré sa posielajú na cvičenie a preteky, nesmú byť vyčerpané príliš

častým hniezdením a odchovávaním holúbät. Prirodzený počet hniezdení, ktorý organizmus holubice nevyčerpá, ba naopak, udrží v plnej sile, je 2—3 razy do roka.

Jedna znáška zdravého páru je 2 až 4 vajíčka bielej farby. Holubica potom na nich sedí cca 3 týždne pokiaľ sa z nich nevyliahnú holúbätká.

Holubník na bydle

Holubica s holúbätkom

Vypúšťanie holubov, športový pretek

Pes

Bežný pes na dedinách a salašoch
Bernský salašnícky pes

Pes domáci je najodľúbenejším priateľom človeka spomedzi zvierat. V ľudskej spoločnosti zaujíma osobitné postavenie. Vzťah medzi psom a človekom môžeme charakterizovať ako vzťah medzi dvoma v podstate mäsožravými cicavcami, ktoré sa delia o prístrešie, potravu, priazeň alebo nepriazeň počasia i osudu. Vzájomne sa využívajú, hašteria i láskajú, už stáročia sa stretávajú pri hrách i práci, privyklo si na seba.

Ani kôň nezohral takú závažnú úlohu v

poslednom vývine ľudstva. Psy majú vynikajúci čuch. Pes má tie isté rovnaké zmysly ako človek, ale výrazne sa odlišujú svojou účinnosťou. Dnes sa na svete vyskytuje viac ako tristo rozličných plemien zdomácnených psov, ktoré sú veľké, stredné, malé ba dokonca i mini s rôznymi postavami, sfarbením dĺžky a konzistencie srsti. I keď sa všeobecne predpokladá, že ich

Šteniatko Bernského salašníckeho psa

Jack russel terier: malý, hravý a neúnavný

spoločným

predkom je vlk, v

ich historickom rodokmeni veľa podrobností nepoznáme. Pes sa využíva ako najlepší a najvernejší spoločník tzv. domáci mazlíček, ostrážitý strážny pes, ktorý sa využíva ako strážca pre rôzne objekty, firemné priestory či domy. Ďalej sa využíva v poľovníctve, v polícii ba dokonca aj v záchranárstve ako skvelý pátrač.

Samca nazývame pes, samicu nazývame fenka

a potomkov šteniatka.

Fenka sa hára dva krát do roka a gravidita trvá približne 63 dní s celkovým počtom šteniatok 5 až 8.

Mačka domáca

Mačka domáca

Ako prvá bola zdomácnená už v starom Egypte mačka plavá. Mačky sú výborní lovci. Sú veľmi silné a pohyblivé. Majú veľmi bystré zmysly a ostré pazúry. Ich hlavnou korisťou sú myši a vtáky. Na rozdiel od mnohých plemien psov bývajú mačky do značnej miery nezávislé od svojich majiteľov.

Na celom svete žije viac ako 500 miliónov mačiek. Poznáme desiatky plemien od bežnej domácej pruhovanej mačky až po veľmi vzácne čistokrvné plemená, ako sú Siámske mačky s jasnomodrými očami alebo ruské modré mačky s jemnou sivomodrou kožušinou a Abesínske mačky s červenohnedo pruhovaným kožuchom a žltými očami. Mačky žijú v mnohých kútoch sveta ako domáce zvieratá.

Dvakrát do roka majú 4-6 mláďat, na jar a neskoro v lete. Rodia sa slepé a živia sa materským mliekom. Neskôršie sú veľmi hravé, čo je prípravou pre budúce chytanie

koristi. Samca voláme kocúr, samice mačky ich mláďatá mačiatka. Hlavnú potravu tvoria myši a vtáky. Lovia

Malé mačiatko

hlavne v noci. Mačky sú výborní lovci. Sú veľmi silné, bystré, pohyblivé s citlivými zmyslami, ostrými zubami a pazúrami.

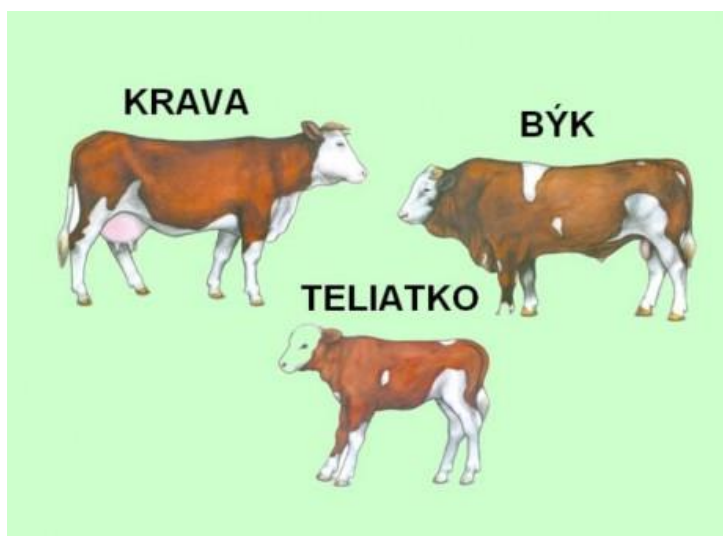

Siámska mačka, vzácne plemeno

Hra mačka s myšou

Tur domáci (Krava domáca)

Tur domáci (Krava) je najväčšie domáce zviera. Na hlave má nápadné duté rohy. Majú ich samce aj samice. Vyrastajú im z čelovej kosti.

Nohy majú ukončené dvoma prstami s kopytami. Patria medzi párnokopytníky.

Je bylinožravec a prežúvavec.

Denne zožerie veľké množstvo

potravy. Na to majú prispôsobený zložený žalúdok, skladá sa zo štyroch častí.

Majú krátku srst'. Samice sú kravy, samce býky a mláďatá teliatka.

Dobytok sa využíva k ťahu, k produkcii mlieka a mäsa.

Kravy chované na mlieko sa volajú dojnice. Krava má prvé teliatko vo veku dvoch rokov. Raz za rok sa otelia a po narodení teliatka doja po 10 mesiacov dvakrát denne. Dobrá dojnica dá za deň aj 16 litrov mlieka. Býky sa chovajú na mäso.

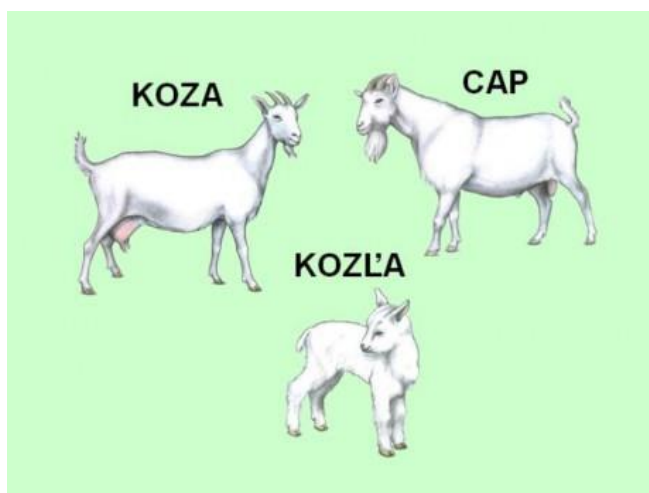
Dospelý tur (krava)

Dospelý býk

Koza a Cap

V slovenskom poľnohospodárstve je to menej významné hospodárske zviera, jej chov je v prevažnej miere iba doplnkovým odvetvím živočíšnej výroby. Bežnejší je chov kôz menšími chovateľskými subjektmi, alebo u súkromných osôb. Koza poskytuje hodnotné mlieko, mäso, kožu, rohovinu. Koza patrí medzi prežúvavce, to

znamená že potrava sa z bachora (časť zloženého žalúdka prežúvavcov) vracia do ústnej dutiny na dôkladné prežutie. Má to predovšetkým význam v trávení vlákny. Prežúvanie sa u kôz dostavuje po 15 - 45 min. po nakŕmení. Po prehĺtnutí nasleduje 3 - 5 sekundová pauza medzi ďalším prežúvacím cyklom. Jedno prežúvanie trvá pol až jednu hodinu, v priebehu 24 hod. sa zopakuje 6 – 8 prežúvacích období.

Samica je koza, samec cap, vykastrovaný samec je chňup, mláďa je kozľa. Obdobie od oplodnenia po pôrod je kotnosť, pôrod sa nazýva aj okotenie. Obdobie produkcie mlieka sa nazýva laktácia. Maštal' určená pre chov

Kozľa

Dospelá koza

Dospelý cap

kôz je kozín.. Pohlavný cyklus trvá 18 - 23 dní, ruja trvá 1-1,5 dňa. Gravidita trvá v priemere 150 dní. Laktácia (produkcia mlieka) trvá približne 300 dní.

Baran a ovca

Ovca domáca je druh či poddruh z rodu ovca. Je to významné hospodárske zviera v svetovom i slovenskom poľnohospodárstve, hlavne v podhorských a horských oblastiach s vysokým zastúpením lúk a pasienkov. Hlavným produktom chovu oviec je mäso a mlieko, vedľajšími produktmi sú vlna, rohovina, koža, vlnotuk a ovčí

hnoj. Samica sa nazýva bahnica alebo ovca, samec je baran, mláďa je jahňa. Mladá ovca pred prvým oplodnením sa nazýva jarka alebo jahnica. *Gravidita* trvá v priemerne 149 dní. Rozoznať barana od ovci je ľahké, baran má rohy a ovca nie.

Podľa jemnosti vlny delíme plemená na:

- jemnovlnové ovce
- polojemnovlnové ovce
- polohrubovlnové ovce
- hrubovlnové ovce

Dospelý baran

Podľa úžitkového smeru delíme plemená na:

- vlnové ovce
- vlnovomäsové ovce
- mäsovovlnové ovce
- dojné plemená s pravou vlnou
- dojné plemená so zmiešanou vlnou
- kožuštinové a kožuchové plemená

Dospelá ovca a jahniatka

Ostrihaná ovca

Kôň a Kobyľa

Jazdecký kôň

Kone sú štvornohé, bylinožravé cicavce s jedným kopytom na každej nohe. V dávnej minulosti boli divé, dnes sú však takmer všetky kone zdomácnené. Väčšina kopytníkov patrí medzi párnokopytníky. Ich nohy sú zakončené dvoma prstami s kopytami. Nohy koňa sú však zakončené jedným veľkým kopytom. Dnes existuje asi 200 rôznych plemien koní. Prví predchodcovia koňa žili pred 50-60 miliónmi rokov. Ich domovom bola dnešná Severná Amerika. Kôň

dokáže svoju náladu vyjadriť celým telom, najmä však ušnicami, hlasom, pyskami a pohybom nôh. Dáva tak zreteľne najavo, čo chce alebo čo odmieta. Tieto signály sú pre všetky druhy koní rovnaké a pomocou nich sa vzájomne dorozumievajú. Ak má kôň v ostrom uhle sklopené ušnice, vysiela tým varovný signál, ktorý znamená: "Nepribližuj sa!" Rozoznávame plnokrvníky, teplokrvníky a studenokrvníky. Tieto názvy však nemajú nijaký súvis s teplotou ich krvi. "Plnokrvník" je všeobecne citlivých a rýchlych závodných koní, "studenokrvník" je naopak typ pokojného a silného ťažného koňa a "teplokrvník" je kríženec oboch predchádzajúcich plemien. Tri základné typy pohybu koňa sú chôdza, klus a cval. Kôň sa prirodzene pohybuje dopredu, cúvanie a bočný pohyb mu idú ťažko. Pri chôdzi sa kôň

Malé žriebätko

medzi koňom a kobyľou sú iba pohlavného charakteru.

pohybuje rýchlosťou asi 7 km za hodinu, pri kluse zabehne za rovnaký čas vzdialenosť približne 15 km a pri cvale až 60 km. Plnokrvníci dosahujú na rovine dokonca rýchlosť až 80 km/h. Samca voláme kôň, samicu kobyľa a ich potomka žriebätko. Kobyly sú schopné od veku 2-3 rokov priviesť na svet 1 mláďa ročne. Znaky rozlíšenia

Literatúra:

http://web.changenet.sk/aa/files/7198e1298e22630ba34e0db6898281c3/diva_svina_deticky.jpg
http://www.lovuzdar.sk/userfiles/foto/5888/186242/img_1641aal.jpg
<http://m2.aimg.sk/profil/18286621.jpg?v=1>
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/50/Female_pair.jpg/250px-Female_pair.jpg
http://www.pluska.sk/thumb/images/gallery/zaujímavosti/2012/12/shutterstock_59024530.jpg?w=670&h=376&ip=5
http://www.jestemnaptak.pl/public/article/org/kuna-domowa_1603453284.jpg
http://img.ephoto.sk/data/users/16537/photos/00a1c7ecab4145d77a8d19141d0555a7499008b8_large.jpg
http://photo.vivo.sk/jpeg/1084/216490/_n/00a63f7/Datel-velky-Dendrocopos-major-II
<http://www.misseli.estranky.sk/img/original/197/007.domace-zvierata...od-daniely.jpg>
<http://www.misseli.estranky.sk/img/mid/198/008.domace-zvierata...od-daniely.jpg>
<http://www.misseli.estranky.sk/img/mid/193/003.domace-zvierata...od-daniely.jpg>
http://www.nahuby.sk/images/fotosutaz/2012/11/01/Hirundo-rustica/jindrich_kohout_358655.jpg

Text:

<http://referaty.aktuality.sk/svina-domaca/referat-22371>
<http://infovekacik.infovek.sk/2005-marec/priroda-nadvore-kura.php>
<http://referaty.aktuality.sk/chov-moriek/referat-607>
http://sk.wikipedia.org/wiki/Morka_dom%C3%A1ca
<http://referaty.aktuality.sk/macka-domaca/referat-21398>
<http://infovekacik.infovek.sk/2005-marec/priroda-nadvore-tur.php>
<http://chovholubov.webnode.sk/postove-holubarstvo/postovy-holub>
http://sk.wikipedia.org/wiki/Ovca_dom%C3%A1ca
<http://referaty.aktuality.sk/kon/referat-18790>